

суттєво збільшитись в умовах воєнного стану за відсутності належного контролю. Усі незручності, спричинені вимушено встановленими обмеженнями, зумовлені воєнним станом, а закладена регулятивна основа для відновлення України допоможе пришвидшити ліквідацію наслідків війни.

Список використаних джерел

1. Муравська Н. Державне регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015736 (дата звернення: 21.09.2023).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022. № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/2247-20#top> (дата звернення: 21.09.2023).
3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 року. № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2022-%D0%BF#top> (дата звернення: 22.09.2023).
4. Сницар А. Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/211625_osoblivost-regulyuvannya-zemelnykh-vdnosin-v-umovakh-vonnogo-stanu (дата звернення: 23.09.2023).

*Мирошніченко Ілона Михайлівна,
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник відділу слов'янських мов;
Файчук Тетяна Григорівна,
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник відділу слов'янських мов;
Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України*

ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІР: ЗАГОЛОВКИ УКРАЇНСЬКИХ ТА ПОЛЬСЬКИХ СТАТЕЙ

Тези присвячені дослідженню особливостей використання фразеологізмів у заголовкових назвах статей в українських та польських електронних виданнях. Основною метою є комплексний аналіз таких заголовків, зокрема визначення їх семантики, структури, стилістичних функцій. Однією з ключових особливостей матеріалів є порівняльний контекстуальний аналіз фразеологічних одиниць, вибраних і типологізованих із різноманітних заголовків українських та польських видань. Дослідження вирізняється науковою новизною завдяки

порівняльному підходу та аналізу мовленнєвих особливостей української та польської журналістики, що системно залучає фраземи для підсилення ефективності комунікації.

Фразеологічний вираз «ахіллесова п'ята» («найвразливіше, найслабше місце» [11, с. 589]) активно використовується як складник заголовків у традиційному значенні з додатковими суб'єктно-об'єктними конотаціями в статтях на військову тему: *Ахіллесова п'ята російської «оборонки?»* [16]; *Ахіллесова п'ята російської армії в сучасній російсько-українській війні та революції 1917-1921 рр.* [31]. Назви свідчать про послідовне використання фразеологізму для виділення слабких місць супротивника та зміцнення власної позиції. У польській мові також фіксується фразема «pięta achillesowa» у значенні «чиясь слабка сторона або проблемна сфера» [30, с. 52]: *Krymski most piętą achillesową Putina* [34]; *Naukowcy odkryli piętę achillesową powotworu mózgu. Jego komórki pulsują jak serce* [26]. Заголовки демонструють різноманіття тематики, охоплюють військову, медичну та економічну сфери.

Українські медіа залучають у якості заголовків фразеологізм «дамоклів меч» («небезпека або неприємність, що постійно загрожує комусь» [11, с. 386]), яким часто послуговуються в суспільно-політичному житті країни: *Дамоклів меч чи рушниця на стіні: 9 міфів про референдум в Україні* [10]; *Дамоклів меч над росією* [2]. У польській мові фразема «miecz Damoklesa» також вказує на постійну загрозу або неприємності [30, с. 183]: *Miecz Damoklesa nad głową Kaczyńskiego!* [28]; *Chemiczny miecz Damoklesa. Pokopalniane odpady trują mieszkańców francuskiego Masywu Centralnego* [25].

Фразеологізм «міцний горішок» із традиційним значенням «людина зі складним характером; складно, важко здійснити» [11, с. 161] зазвичай використовується в заголовках статей і текстах для підкреслення складності або непередбачуваності певних ситуацій чи завдань. З початком російського військового вторгнення на територію України фразеологізм набув нового трактування, використовується для вираження значення «міць, сила, незламність України та українського народу»: *Міцний горішок: рік незламності України й українців* [6]; *Міцний горішок для російського ведмедя. Як Україна та президент Зеленський успішно протистоять одній з найпотужніших армій світу* [29]; *«Міцний горішок» на лінії вогню: окупанти системно знищують Оріхів* [4].

У польській мові відповідником фразеологізму «Міцний горішок» є вираз «twardy (trudny) orzech do zgryzienia» («проблема, яку важко вирішити; складна справа, складне завдання; жарт. незговірлива, непіддатлива, непокірна людина; жарт. людина, яку важко оцінити й зрозуміти» [30, с. 553]). Фразема використовується у заголовках статей для підкреслення складності або незрозумілості певних ситуацій чи завдань у різних сферах життя: *Sąd ma twarde orzechy do zgryzienia – proces Akiłowa komentuje Anna Nowacka-Isaksson* [35]; *50-proc. koszty twórców – twarde orzechy do zgryzienia – komentują Agnieszka Wachowska i Joanna Jastrzęb* [33]; *Twardy orzech do zgryzienia: lotnisko we Francji* [32].

Фразеологічний вираз «ховати голову в пісок» має значення «уникати небезпеки або удавати, ніби її немає» [11, с. 747], широко використовується у заголовках статей різної тематики. Крім військової, фіксуємо приклади вживання у заголовках матеріалів політичної, правоохоронної, економічної сфер: *Годі ховати голову в пісок* [14]; *«24 лютого стало ясно, що далі ховати голову в пісок неможливо» – Ігор Волобуєв* [12]; *ООН закликали «не ховати голову в пісок»* [17]; *Не час ховати голову в пісок: майбутнє безпеки та оборони Ірландії* [18]; *Сховали голову в пісок, а проблема залишилась: що відбувається з гривнею та як стабілізувати курс* [15].

Відповідники фраземи в польській мові демонструють важливість активного вирішення проблем та уникнення бездіяльності у різних сферах життя: *A władza chowa głowę w piasek* [20]; *Atak pałką teleskopową. Komendant główny policji chowa głowę w piasek* [22]; *Kurek z ropą z Rosji zakrecony, a rząd chowa głowę w piasek* [21].

Фразеологічний вислів «вставляти (встромляти) палиці (палицю, палки) в колеса» широко використовується в українській мові в значенні «перешкоджати, заважати кому-небудь у здійсненні чогось» [11, с. 132]. Фразему засвідчуємо в заголовках статей різної проблематики. Зокрема, в контекстах військової політики та міжнародних відносин: *Росія більше не зможе встромляти палки у колеса ОБСЄ* [36]; *Україну не хочуть бачити в ЄС: Загородній розповів, хто вставляє палиці в колеса* [3]; економіки та інфраструктури: *Депутатка Галина Янченко: На місцях є дуже багато можливостей як сприяти інвесторам, так і вставляти палиці в колеса* [9]; *Будівництву житла для переселенців із Криму встромляють палки в колеса, – Верещук* [5].

У польській мові відповідником фразеологізму є вираз «rzucac (cisnąć) kłody pod nogi», що має аналогічне значення «навмисно перешкоджати комусь, гальмуючи його діяльність, створювати труднощі» [30, с. 341]. Польські автори також використовують цей вислів у політичних, міжнародних та економічних контекстах: *Demokraci w USA mają dosyć Saudów, którzy rzucają Bidenowi kolejne kłody pod nogi* [23]; *Rozchwiana Ameryka wkracza w niebezpieczny okres. Trump rzuca kłody pod nogi Bidenowi* [24]; *Wielkie kłopoty Polonii. Jak MSZ rzucał kłody pod nogi wyborcom* [27]; *Kurator Nowak rzuca Tuszkowi kłody pod nogi. Zleciła pilną kontrolę* [19].

Отже, проведений аналіз свідчить про активне використання фразеологічних одиниць у заголовках статей військової та політичної тематики українських і польських медіа. Фразеологізми додають виразності та емоційної насиченості статтям, рідко виступають як самостійні назви статей.

Список використаних джерел

1. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови. Ів.-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. 175 с.
2. Високий Замок. URL: <https://bit.ly/3XfpA6v>

3. Главред. URL: bit.ly/3NBnRUI
4. Гривна. URL: [https://grivna.ua/publikatsii/micniy-gorishok-na-liniyi-vognyu:-okupanti-sistemno-znishuyut-orihiv-\(foto-video\)](https://grivna.ua/publikatsii/micniy-gorishok-na-liniyi-vognyu:-okupanti-sistemno-znishuyut-orihiv-(foto-video))
5. Дім. URL: <https://bit.ly/46COJfJ>
6. НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=9945>
7. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підруч. 3-тє вид., перероб. і допов. Тернопіль, 2000. 248 с.
8. Прадід Ю. Ф. Структурно-граматичні групи фразеологізмів та їх функції у мові газети. *У царині лінгвістики і права: монографія*. Сімферополь, 2006. С. 5–8.
9. Реал. URL: bit.ly/3rdlLCM
10. Реанімаційний Паке́т Рефо́рм. URL: <https://bit.ly/44dBqQT>
11. Словник фразеологізмів української мови / уклад. В. М. Білоноженко та ін. Київ: Наукова думка, 2003. 1098 с.
12. Сьогодні. URL: bit.ly/3NWBtel
13. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Луганськ, 2005. 400 с.
14. Україна молода. URL: bit.ly/3NCmKE5
15. Українська правда. URL: bit.ly/3NYGvHh
16. Укрінформ. URL: <https://bit.ly/46gWZBS>
17. Укрінформ. URL: bit.ly/3XEHPiR
18. Фокус. URL: bit.ly/3NZWfKm
19. Fakt. URL: <https://bit.ly/3PkO7oA>
20. Gazeta Wyborcza. 11.06.2021.
21. Gazeta Wyborcza. URL: <https://bit.ly/3NDFyUA>
22. Gazeta Wyborcza. URL: <https://bit.ly/43RCZ7k>
23. Gazeta Wyborcza. URL: <http://surl.li/igeqf>
24. Gazeta Wyborcza. URL: <http://surl.li/igert>
25. Gazeta Wyborcza. URL: <https://bit.ly/42N8cHq>
26. Gazeta Wyborcza. URL: <https://bit.ly/3NkPIIq>
27. Gazeta Wyborcza. URL: <http://surl.li/igesx>
28. Gazeta Wyborcza. URL: <http://surl.li/igelq>
29. LVIV.MEDIA. URL: <https://lviv.media/viyna/18479-mitsnyy-horishok-dlia-rosiyskoho-vedmedia/>
30. Müldner-Nieckowski Ł. Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego. Pomoc dla piszących. Warszawa: Aula, 2022. 1184 s.
31. Obozrevatel. URL: <https://bit.ly/44bjAOs>
32. Rzeczpospolita. URL: <http://surl.li/igemg>
33. Rzeczpospolita. URL: <https://bit.ly/3CVUY0B>
34. Rzeczpospolita. URL: <https://bit.ly/3NFfdp6>
35. Rzeczpospolita. URL: <https://bit.ly/3PkqZqe>.
36. UA.NEWS. URL: bit.ly/46LBRUC